

Demogeografické špecifiká vybraných štátov sveta

Stela Csachová

Ústav geografie, PF UPJŠ

Klub učiteľov geografie, 20. jún 2018

Obsah prednášky

- Obyvateľstvo sveta, jeho štruktúry a dynamické procesy sú neoddeliteľnou súčasťou geografie obyvateľstva a demografie.
- Obyvateľstvo sveta je svojou mierkou skôr ťažšie predstaviteľným pojmom.
- Procesy a javy, ktoré ovplyvňujú počet, vývoj a rozmiestnenie obyvateľstva sú výsledkom mnohých, vzájomne na seba pôsobiacich politických, socioekonomických a kultúrnych faktorov a majú svoje príčiny a následky.
- V prednáške predstavíme aktuálne poznatky o obyvateľstve sveta, porovnáme jednotlivé regióny sveta z pohľadu dynamiky demografických procesov a predstavíme demogeografické špecifiká vybraných štátov sveta – Čína, Japonsko, Tanzánia, SAE, Kambodža.

CVIČENIE:

Keby žilo v súčasnosti na Zemi 100 ľudí, koľko z nich by bolo v...

- Európe
- Ázii
- Afrike
- Severnej Amerike
- Latinskej Amerike
- Oceánii (vrátane Austrálie)

Obyvateľstvo sveta

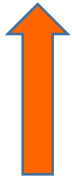
- *Štruktúry obyvateľstva*

- Kultúrne znaky: národnostná, jazyková, náboženská
- Biologické znaky: rasová, pohlavná, veková
- Ekonomická: podľa vzdelania, zamestnanosti v sektoroch hospodárstva ...

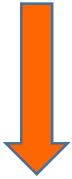
- *Dynamika obyvateľstva*

- Prirodzený pohyb – natalita, mortalita, sobášnosť, rozvodovosť, potratovosť ...
- Mechanický pohyb – emigrácia, imigrácia, dochádzka ...
- Celkový pohyb = $P_p + M_p$

Faktory ovplyvňujúce rast obyvateľstva

- Faktory *rastu* obyvateľstva:
- Výživa, spoločenský pokrok, ekonomický rast, zvyšujúca sa životná úroveň

- Faktory *poklesu* obyvateľstva:
- Vojny, genocídy, epidémie, socio-patologické javy, technologický pokrok

- *Ďalšie* ovplyvňujúce faktory:

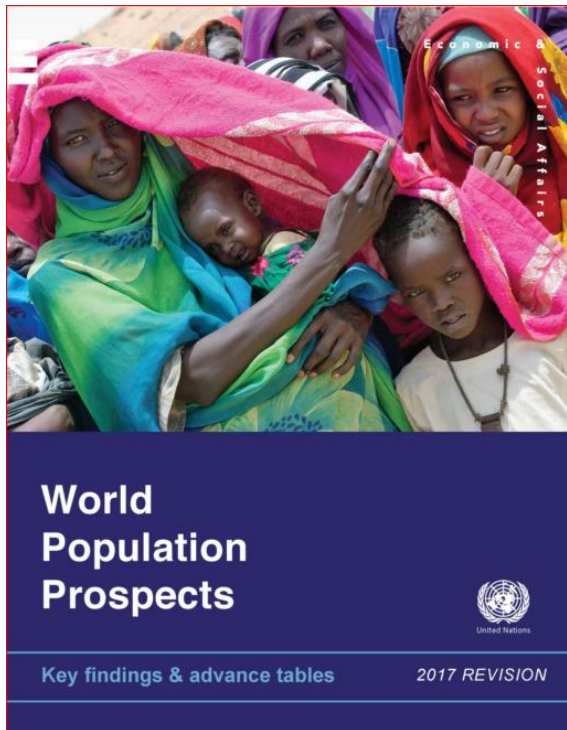
- Tradície, zvyky, politiky (regulácie) štátu, politické režimy

- *Mierka*

- Celosvetová, makroregionálna, národná, regionálna, lokálna

Zdroje informácií o obyvateľstve sveta

- **Organizácia spojených národov** (*angl. United Nations*) → *Population Division* → **World Population Prospects** (skratka WPP)
<https://esa.un.org/unpd/wpp/>

Vybrané ukazovatele:

Celkový počet obyvateľov (*total population*)

Úhrnná plodnosť (*total fertility*)

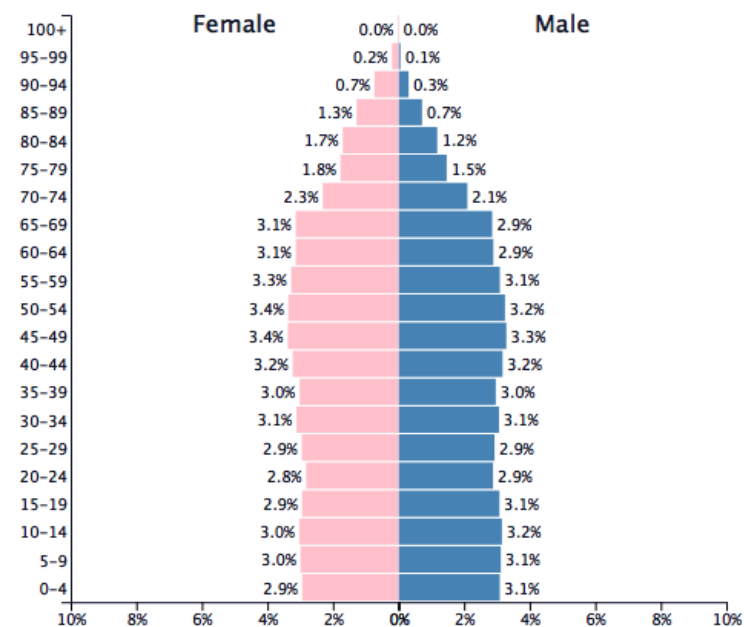
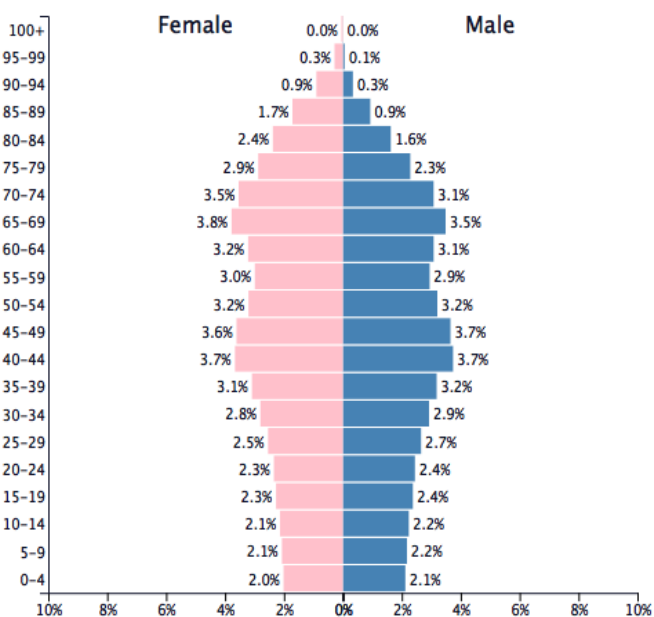
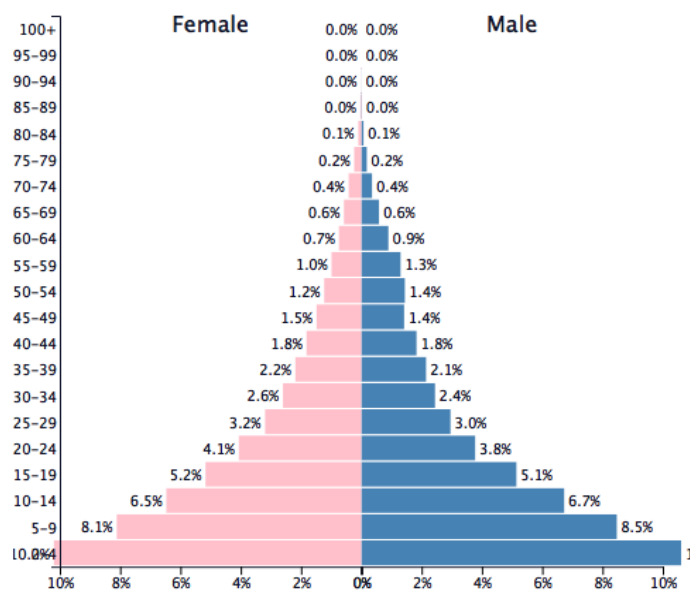
Stredná dĺžka života pri narodení (*life expectancy at birth*)

Detská úmrtnosť (*under-five mortality*)

WPP Wallchart 2017

Vekové pyramidy

- www.populationpyramid.net

Politika jedného dieťaťa v Číne

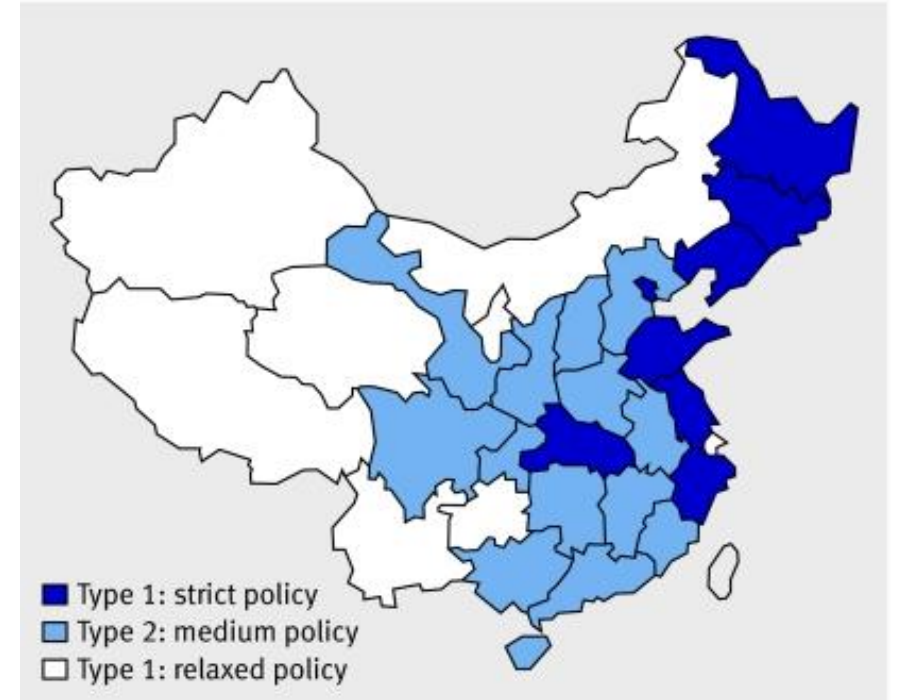
- PO (2017): 1,39 mld.
- v 2. pol. 20. st. kontroverzná kultúrna revolúcia
- 1980 – 2015: Štátom riadená regulácia PO

MESTO

- Páry môžu mať 2 deti ak:
 - Obaja rodičia sú jedináčikovia
 - Rodičia majú rizikové povolanie

VIDIEK

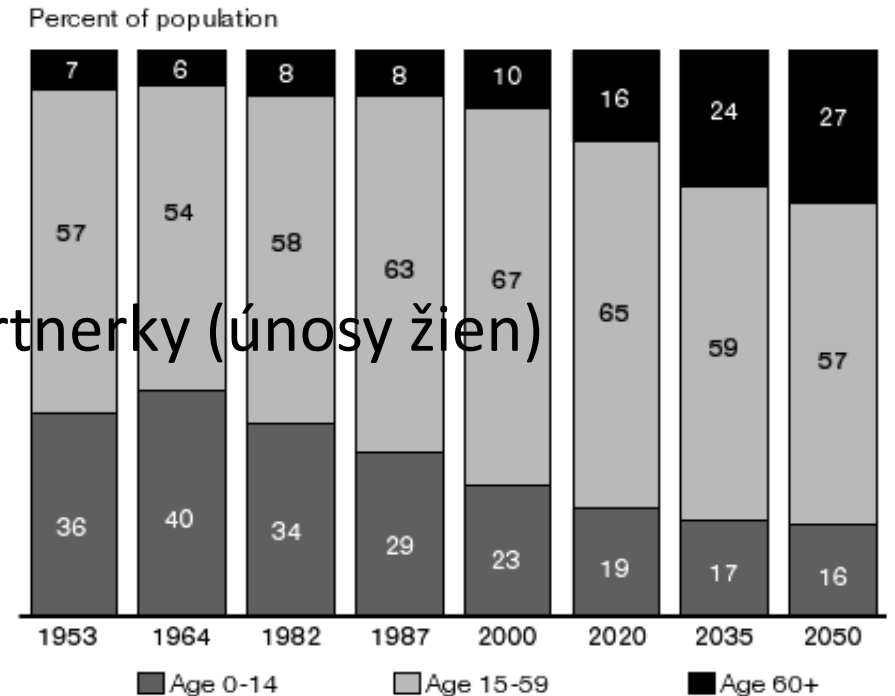
- Druhé dieťa bolo povolené po 5 rokoch od narodenia prvého dieťaťa.
- V niektorých oblastiach vtedy, ak prvé narodené dieťa bolo dievča.
- Mať 3 (a viac) detí bolo možné u etnických skupín vo vzdialených, riedko osídlených regiónoch Číny.

Následky

- Preferencia mužského potomka
- Selektívne potraty
- Nerovnováha pohlaví
- Staromládenectvo – 100 mil. mužov nemá partnerky (únosy žien)
- Detská nadváha
- Starnutie populácie

Figure 7
**Chinese by Age Group, Selected Years, 1953 to 2000
and Projections to 2050**

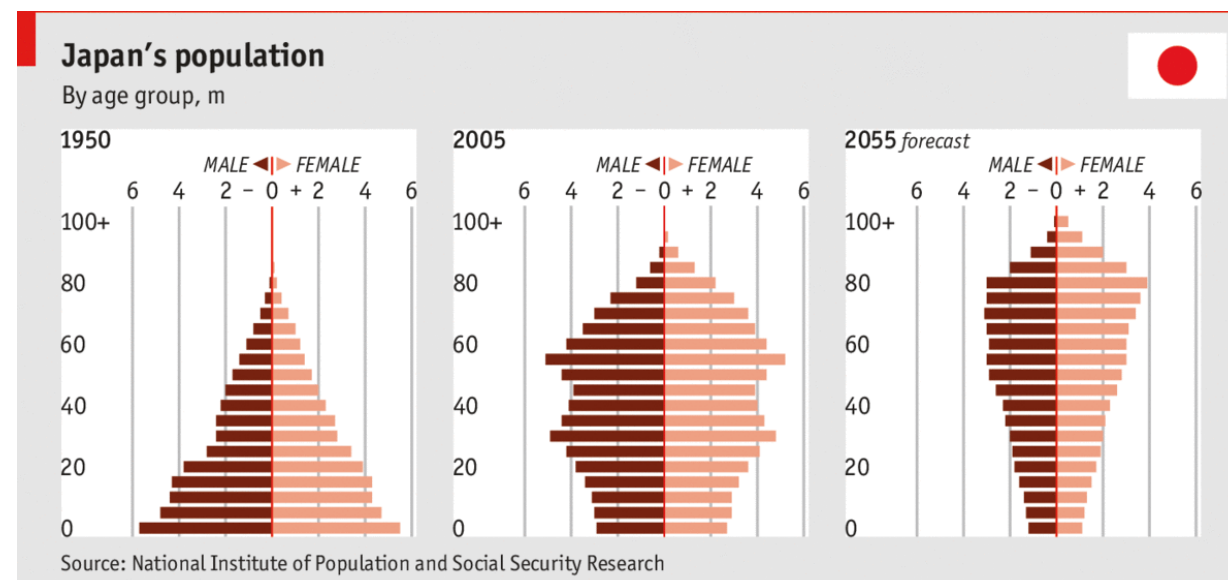

- Ďalšia zaujímavá téma: riadené presídľovanie obyvateľstva z vidieka do miest

Japonsko – hroziaca demografická kríza

- PO (2017): 126 mil.
- Kultúrne špecifiká, technologický pokrok, demografické správanie
- Nízka pôrodnosť, najvyššia dĺžka dožitia, PO nad 95 rokov: cca 500 tis. obyvateľov
- Vplyv na sociálny a dôchodkový systém, nedostatok pracovných síl
- Fenomén mladej generácie - „syndróm celibátu“

- *Opatrenia:*
- zvyšovanie zamestnanosti žien
- zvyšovanie dôchodkového veku
- skrátenie pracovného času
- prílev zahraničnej pracovnej sily

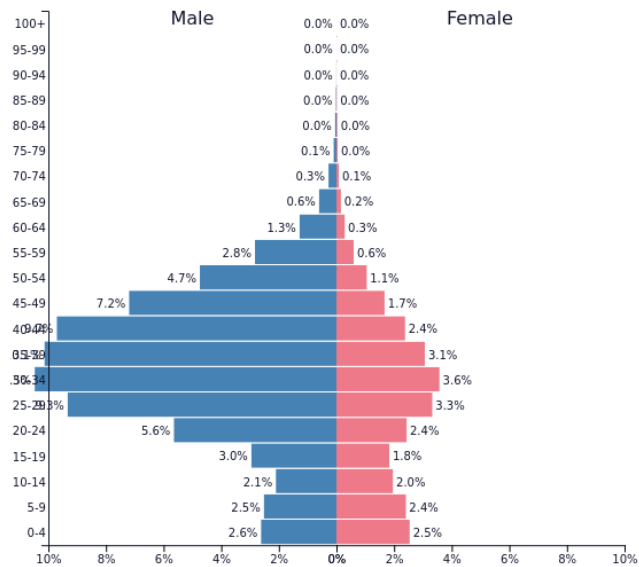
Albíni v Afrike

- Kultúrny aspekt
- Albinizmus: chýbajúci melanín
- Najčastejší výskyt v Tanzánii (1 z 1 400 obyvateľov, v ostatnej Afrike 1 z 5 000 – 15 000)
- 90 % Albínov zomrie pred dovŕšením 40 roku života
- Prenasledovanie šamanmi, hon na albínov, zmrzačovanie tiel, vykrádanie ich hrobov
- *Opatrenia:*
- OSN, Európsky parlament, katolícka cirkev
- Verejné funkcie – albínska poslankyňa v Tanzánii
- Súťaž krásy pre albínov v Keni

Expatriati v SAE

- PO (2018): 9,54 mil.
- Ekonomická migrácia
- **Autochtónni občania** tvoria len asi 20 % obyvateľstva
- približne 80 % obyvateľov tvoria ekonomickí prisťahovalci

PopulationPyramid.net

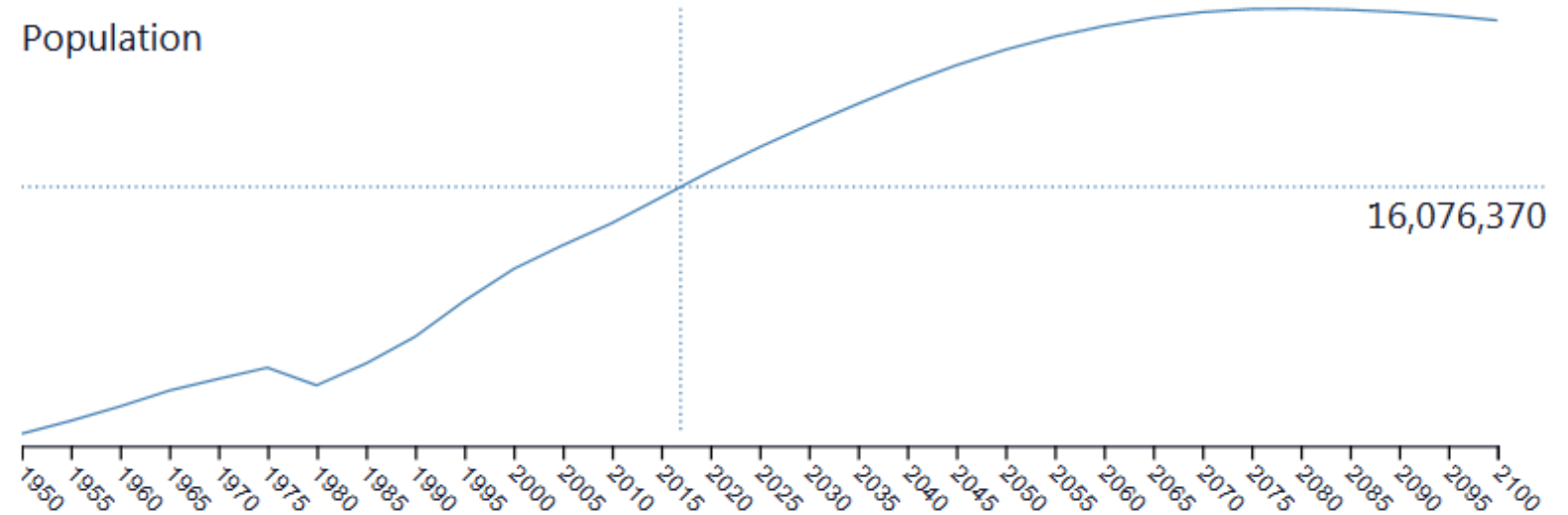
United Arab Emirates - 2017
Population: 9,397,598

Kambodža – genocída obyvateľstva

- PO (2017): 16 mil.
- Autoritársky politický režim
- Pol Pot - premiér Kambodže (1976 - 1979)
- Predstava vidieckej krajiny, počas jeho vládnutia 1/3 obyvateľstva (z vtedajších 7,5 mil.) bola zavraždená
- Červení Kméri začali vylúďňovať všetky mestá, Phnom Pénh ostal ľudoprázdny.
- Pol Pot vyvraždil inteligenciu, lekárov, umelcov, právnikov, učiteľov, kto ovládal cudzie jazyky a kto nosil okuliare.

- *Následok:*
- Zdecimovaná generácia súčasných 40tníkov

Múzeum genocídy - Tuol Sleng

Riešenie (2017)

- EURÓPA: 10
- ÁZIA: 60
- AFRIKA: 16
- SEVERNÁ AMERIKA: 5
- LATINSKÁ AMERIKA: 8
- OCEÁNIA (VRÁTANE AUSTRÁLIE): 1
- **SPOLU: 100**

Ďakujem za pozornosť

stela.csachova@upjs.sk